

Grundtanke.

"Den fortryllede by": Fra barndommen har huse tiltrokket mig. De rummede min barndoms trygge trykkeliv, men samtidig udsendte de signaler om noget bagvedliggende, noget udgrænset, hemmelighedsfyldt, egentlig ikke noget særligt andet eller noget særligt godt, snarere noget forfættende, noget som havde med min fremtid at gøre. Jeg mærkede det som en kalden fra den egentlige Verden: "Begyndelsen var gammel, mens udtæren, øjeblikket er hårdt, klar morgon. Udstillingsbygningen, rød af sol, det røde vindue - jeg var stillet over for noget vundeligt gammelt, som rummede en forfættelse om noget kommunalt. En uforsvarlig, udløst autoritet, ikke særlig eller uventet, havet over enhver almindelig mening, en kalden der uet op røgte mig, sendes i disse øjeblikke i lysets anden på lysene." (Begyndelse og efterskrift) Derfor vandrede jeg og vandrer jeg i byer. Meget nye huse og gamle arkitektoniske mesterværker kaldes ikke på den måde, de interesserer på en anden måde: æstetisk, kunstnerisk, historisk. For mit ærinde må husene ikke være for store kunstværker, kunst over døver eller foldekomme gæter, noget der afsløttes, lukkes af, jeg kan i alt fald ikke komme til.

Byerne, de menneskeskabte landskaber fortæller også om det der er sket engang, om det historiske - hvergang jeg passerer, f. eks. Slotsholmen - anerkendningen! på dette samme sted, de så den gamle himmel, mærkede den samme vind - Børsen ligger der endnu. Jeg tør virkelig påstå at jeg lever i et historisk overblik, jeg ved godt hvad det er sket - jeg lever i det.

Jeg oplever en sanselig ro og glæde ved bybilleder, både de færdige studier og mit eget uendimensionale stykke papir. Billedkunstens mirakel, for mig genuin illusion, det runder sig selv eller det kommer frem i mod os - på en plan flade.

Det vigtigste, tror jeg, i billedkunst er at gå ud fra ind. Jo stærkere håndfæstet oplevelse og fortolkning af det konkrete, syulige - jo større muligheden for at det inderste åbner sig. Den almindelige menneskelig glæde ved at bygge et billede foret af sig selv, når helheden er væk, til det der ligger bag. Det egentlige kommer af sig selv, må overlades til sig selv, ikke direkte befales.

Jeg har altid været betaget af tingenes udseende, der er for mig noget uhyre betydningsfyldt i, at de ser ud, netop som de gør. Det er umuligt, at vi kan se verden i sin helhed og afskæringer, men disse afskæringer forekommer mig dog at være en egenkab ved det, der måtte ligge bag. Jeg tror ikke, - hvis en videre erkendelse skulle opstå, at noget ville synke i grus og forsvinde og noget andet opstå, det andet har været der hele tiden. Det er umuligt at se en gades særlige dramatik gennem, bl.a. husene, der dog er til at tegne.

Det kvarter af byen hvor jeg er opvokset, Gamme Holm og Frederiks-gade ved Marmorkirken, er en bebyggelse fra den hofborgerlige tid. Den udtrykker tidens meget stærkt, overvækket med en air af noget mellem-europæisk, ikke rigtig københavnsk, - Wien måske. Mod gaden uadtil, prunk og pragt, mens bagsiden, gårdene, er overladt til sig selv og periodens funktionalisme: forberingsgustatten - sætten klirrer, nøglerne rasler - her udtrykker tiden uafvendt hvad sin inderste mening. Men der er også noget andet, navnlig Gamme Holm synes at have særlige egenkaber og hemmeligheder med sine "kædet-butikker" og rigt udbyggede halvær og loftverden.

Der er noget mærkeligt ved proportioner, nogle kan aflæses under visse omstændigheder mens andre, sindets eller inaktivitetskræftens. Proportioner, kan arte sig højt uregelmæssigt. Som barn komne, i teaterets kolonnade få et blik ind i Kolissemagasinet, hvis manre fortabte sig i vundelig gallerier hvor fremme, søvnige lys gliuete frem og afgav en udstrækning, som slet ikke svarede til bygningens ydre proportioner.

oldning

jeg

"Den sovende by", stangmure, 1971-72.
 "Timebog", stangmure, 1973

(2)

Men hvordan udtrykke det i et billede så det kan ses - uden at gå ud fra det der kan ses - jeg tror ikke man kan begynde med det anede.

Med hensyn til bybilledernes opståen på papir eller plade se katalog for udstilling på Glyptoteket "Figur og rum" 1984. (afsluttet Byerne)

I "Den fortryllede by" findes elementer fra mange byer, stærkest måske fra Rom, kuplen har betaget mig siden min barndom ved Marmorkirkens fod) kuplen optræder i autoriteternes by i templerne, bankernes, stormagasinerne, magtens by - også som elsket form - element - psykoanalytikerne Sigurd Næssgaard havde det mine kuppelbygninger for kvindeportrætter; jeg holder ialfald meget af at tegne dem.

„Pandæmonium“

Her opfaldes „Den fortryllede by“ af alle nedbrydningens og krigens ånder, alle dæves by. Her blomstre eksplosive, Åger fra mine brande vælter fram. „Den forlorte by“ handler om det der er sket, om det rum der efterlades når noget har passeret - ingenting, en tom støbeforn, det ikke-syulige. I et andet sidetema „Mysterier“ opstod de første mennesker i tædning i 1976. Mennesker havde optrædt før, men som staffage jeg havde ikke funde rædere mennesker, fordi ræderinger i min verden er ligetil og spontant. Mine trætmennesker er mere sommeligt og tøvede bygget op - det måtte jeg skylde menneskene af respekt. Men i 1976 gjorde jeg det og så ind i noget. Følelsesfuld, ukendt og fremmed, en nødvendig spontan handling - ræderfigurene skabte nogle rum om sig, som jeg vende tilbage til i Lille ræder-serie“ fra 1980 hvor figurene befinder sig i et slags Pandæmonium, men et Pandæmonium skabt af rummet om dem og det volumen de fortrænger - figurene skulle få byen til opstå, også ud fra deres syngninger og rytmer.

Dette blev fort videre i Jette 1984: Mulighedernes rum. Mennesker der bevæger sig lige og dia mellem hinanden uden mål og med, skabende rum ved deres bevægelses mønstre.

Nok har vi drukket af glemselsflodens vand, men efter luknings-tabet bevæger vi os dag (se videre katalog Glyptoteket "Figur og rum" 1984 afsluttet "Jette")

„Taraufel“

Jeg forestiller mig menneskene ramt af en slags vandresyge (H.G. Wells). Her kommer det flugt - dans motif med som Erik Fischer har præget (Laudatio Henrik Steffens pris, Lübeck 1984)

Der er mange vloselige spørgsmål der kvæller sig til menneskeskildring - i vore dage. Det, måske, latterlige spørgsmål, hvad for noget tog skal de have på? Skal de karakteriseres individuelt, evnt. som gamle, unge, tykke, tynde. Skal kroppens form ses bag tøjet, eller skal tøjet fortælle om kroppens form. I mit tilfælde må at portrætlighed undgås, ligeledes ansigtsudtryk, tøjet må ikke kunne genkendes som

* Se Erik Fischer Laudatio: Henrik Steffens pris, Lübeck 1984

cowboybukser o.s.v. I virkeligheden må enhver form for genkendelighed bannelyses for at den tidløse genkendelighed kan komme til.

» Drømmebyen »
» Parklandet »

Tilskyndelsen til disse billeder var en meget stærk oplevelse af en illustration i Ole Bangs Krisens billedbog. Max Ernst: Ubevidstheden om landskabet bliver faldstænder. I den ledsagende tekst stod bl. a.: daqv og klokketøttet er vidner, huse og ligger gemt bag villabyens træer. Der var for mig noget usigeligt dragede ved dette. Det jeg så på billedet foretog mig at være Øregaardsparken og Ellekammer instituttet i egentlig skildring, og dog, og alligevel, det svingede frem og tilbage. Samtidig var det muligt at gå tur i billedet på det egne, ganske åbenlyse, betingelser og få nye og overraskende oplevelser, så at sige vinkelret på den forudtatte frem og tilbage oplevelse. Jeg opsøgte virkelighedens meteorologiske måleudstyr, kasser, små skove, den videnskabelige tværfod og tilskudede muse: de er gader for sjæle. (Min understregning) Hvad er det mind ualerar måler.

* hvad er der mon sket i villaen?

Jeg har ikke brugt noget af alt dette direkte. Det sker meget sjældent at noget lader sig bruge direkte, så at sige lader sig overføre. En udtagelse er radersektion * Stederne » vor flere af bygningerne og et enkelt gadebillede eksisterer i Prag, Rom, Berlin o.s.v. » Drømmebyen » og » Parklandet » det søvnslagte. Der er visse steder, der synes at henligge i en stille, tilstøvet venten visse villa-kvarterer, visse parker.

* ja mærker det samme i meget af Jean Francks musik

» Orfeus og Eurydike »
» Isola, et mellemspil »

Jeg vil hellere kalde det Orfeustemaet da det optræder uere eller mindre skjult mange steder i mine billeder. Min udvælgning af Heuriet, eller den brug jeg gør af det (selv navnet Orfeus står et associationsrum, retat om billederne) henviser til problemet: hvordan håndterer vi det onde - hvordan spiller vi på lyren, så det onde bliver sat på sin plads. Det andet problem temaet rummer, for mig, er protest, oprør. Oprør mod den skabte der med majestætisk ufærdighed lader det regne med uhelder over retfærdige og uretfærdige.

* selv det bevægede menneske, det lidenskabelige menneske

Det var Elsas død i en drøm, se Loumebog 7, Kobberstirscoulingen der satte min brug af Orfeusmyten i gang. I » Orfeus og Eurydike » er han lukket ind i sit raseri og sin fortvivelse, målrettet fræser han sig frem mod et mål, han har en hensigt - nå frem til kysten, komme over Styx, i land i dødsriget, betvinge underverdens droming og vinde Eurydike tilbage til livet. Det er det samlede, det målrettede menneske, ganske vist her, et menneske der er lukket i sit personlige tab.

I » Isola » er han blevet træt, det var jeg også blevet, og var som han tvunget til at udsætte konfrontation og lyrespil. Et mellemspil indtræder: Isola den mit i strømmen, af slags Lumbo, et udsættelses sted. Her vender han sig flere mod omverden, lader den slippe indanfor, i små portruer,

(4)

Disse billeder der optæller under betegnelsen Orfeus og Eurydike - men egentlig er IV del II.

ganske vist, man alligevel så meget at han i sidste billede for-
nemmer Eurydikes skriet bag sig i de følgende cirka 27 billeder
slår han og jeg panden mod den endelige konfrontation —

og giver op. Hvor dan ser der ud i underverden, jeg er ingen Dante, hvordan
overvinde døden som her optæller som det onde, hvordan spille
på lyran, det ville ingen gang lade sig illustrere - ikke mere.

Serien måtte forblive en forso, en række billeder om et men-
neske der handler, gør oprør, men under rejsens forløb, i nogen
grad, er istand til at glemme sig selv og derved synes nærmere må-
let. Er der kristendom i dette? - det var mig i alfald ikke bevidst
under udførelsen. Det er problematisk i ord, at prøve på at forklare
hvad billeder handler om, billedets egentlige udgangsforhold, an-
puteres. Billeder kan kun forstås på billedets egne betingelser
udfra sit eget sprog. Litteraturens sprog er for de fleste mere
umiddelbart begribeligt. De fleste ser gennem ord, derved synes
billedsproget afvist og ube-gribeligt. Men det ordløse kan tale
om og be-skrive forhold som ordet ikke magter.

Jeg ved godt hvad mit billede handler om, men jeg kan ikke sige
det i ord. Ord kan i dette tilfælde kun bruges til at pege på en
retning, som kan være rigtig nok, men som trods alt begrænser.

Ikke desto mindre bruger jeg ord som titler, som underskrifter,
som et slags paralleludsagn, der paradoksalt nok kan skabe
en extra klang, som udvider uden at blive påklæbet "forklaring"
- det er måske ønsketænkning, men nogle billeder kalder på disse
underskrifter eller kommentarer andre ikke. Enkelt gang har billeder
kaldt på et slags digt f. eks. "Mellemeuropæisk siglænelet." I den
lille tegningsserie "Mig skal intet fattes" trængte både billederne
og jeg til ord fra Davids salmer, først billederne, så salmerne.

"Mennesker
og
begivenheder:"

I disse billeder er det nok angst der slår igennem. Titelbladet
(554) forestiller en kvindeskikkelse som jeg har sagt at gøre så
gammelt som muligt. Det skulle gerne være udtryk for min følelses-
se i kvinden, i menneskets skønhed. I baggrunden ses en kop-
tet rundbygning som jeg ligeledes har forsøgt bestrebt mig på
at gøre så velproportioneret som muligt. Til venstre for kvinden
rejser sig et træ, ikke direkte som et varsel, men dog træende,
mørkt. Jeg beundrer naturen men elsker den egentlig ikke - det er
næsten blasfemisk - den er umenneskelig. En lidt vildbar holdning
modtaget af et eksemplar af verdens farligste dræberdyr.

Derefter flugt, menneskekroppene odelægges, bryder i brand, den
vide himmel - hvad ser de efter.

(5)

Tegneserietemaet

„Katalog“:

Den ærgerrige plan var at gøre mit portræt af verden - det kunne selvfølgelig ikke lade sig gøre, det svarer til Odyseusproblemet's godt og ondt forhold - sanskulle løses! Tegningen til „Katalog“ blev til gennem tre år, de store om dage, de små om aftenen!

Med vilje gav jeg los, tegninger tegnede sig selv, det var bare med at klatre. Det kan man sandelig godt se vil man sige, og det kan der selvfølgelig være noget om. Mit egen betænkelighed går på momentforholdet, det i et sådant rablede forløb må begribe sig i en vis lidenskabelig form, man kan ikke hele tiden standse op og synke ned til ~~den~~ ^{den} gennemlittere fornufts ydmyge, kausekvans. Som jo ellers må være krævet. En vis basisform opstår, et slags tegn for noget. (se Masereed)

Det der stadig kan pinse mig er selve bogens dårlige form som bog, en uhæderlig, både stiv og blødder sag, indbindingen så dårlig at bogens skille bare du står i en reel, ved sin egen vægt. *Ingen er skyld i dette - vi havde fået i hovedet at tegninger skulle vises i hel størrelse. Det var også forkert, den amerikanske udgave (titel: „Scenario“) er sat (at vel uden men, til gengæld er mange af billederne beskåret).

Jeg troede at med „Katalog“ var der store muligheder for at nå et bredere publikum - det slog også fejl - nu forstår jeg det godt. Bogen er en billedrække, ganske vidt med et forløb, forløbene afsluttet og en slags slotkonklusion, men den mangler, drama, spænding, en god historie, alt det tegneseriens har.

Lovligt om „Katalog“ se bilag A og B. Udkast til forord og tekster til fjernsynsudsendelse.

* Billederne er fint reproducerede og bogen er et tryk, man bør indvendes privat mærke i halvstift bind

De små tegneserier

Her er jeg nok nærmest mit (dog Masereed) med henvisning til det umiddelbart fortællende. Særlig i „Billedhistorie 1.“ som er en parafrase over Orson Wells „Citizen Kane“ (kobberstiksamlingen), „A og B“ (kobberstiksamlingen), „Des store strejke“, „Sparket“, „Det magiske spejl“, „Dokkene“ og „Fanden i Houfeur“. Andre serier som „Hekuba“, „Opbrud“ (kobberstiksamlingen) og „Dagbog“ er i „goyaske“ form: fortællende, men dog mere punktbetrukkede billedrækker. „Narcissus“, „Grafikene“ er som titelen siger „narcissistiske“. Den seneste serie „Tegnesangen“ er en blanding af dagbog og indfald. Here andre serier blander disse elementer.

* Vred, smerte, sorg
* Nørre Gymnasium København